

GALLRING

– intäkt *och* investering

Kvalitet från planta till plank – en serie med tankar för ditt skogsbruk från AB Karl Hedin

AB Karl Hedin är en familjeägd sågverks-, emballage- och handelskoncern med verksamhet i Sverige och Baltikum. Företaget grundades i början av 1900-talet och har idag drygt 800 anställda.

AB Karl Hedin Råvara förser företagets sågverk i Sverige med virke. Vi har kontor i Krylbo, Köping, Storvik, Säter och Uppsala. Kontaktuppgifter till din virkesköpare hittar du på

www.abkarlhedin.se/ravara/

Eller ring vårt huvudkontor på telefon: 010-121 90 00

Text och produktion: Silvinformation AB / Areca Information AB 2013 Idé: Bo Holm, AB Karl Hedin.

Foto. Omslag: Mattias Westerberg/SKOGENbild. Baksidan: Silvinformation.

Januari 2014

Här skapas mervärde av klenntimmer från gallringar. Från AB Karl Hedins tillverkning av träemballage i Krylbo.

Det blir fint efter en gallring ...

Vi på AB Karl Hedin tror att det etablerade gallringsskogsbruket ger den bästa skogen.

- Med gallring får du ut fler kubikmeter sågtimmer. I en ogallrad skog blir det alltid en del självgallring – en hel del träd kommer att dö i trängseln, det kan handla om 25 procent av den totala volymproduktionen eller mer. Det är dock främst kläna träd som självgallras, så det ekonomiska bortfallet blir inte fullt så stort.
- Gallringarna ger pengar tidigt. Med hänsyn till räntan är hundra kronor från en gallring i dag betydligt mer värda än hundra kronor från en slutavverkning långt in i framtiden.
- I en gallring kan vi ta bort fula och skadade träd och gynna de trädslag vi tror på. De träd som är kvar vid slutavverkningen är grövre och mer värdefulla i en gallrad skog.

Ogallrad skog blir tråkig

Men det är inte bara ekonomiska argument som talar för gallring, utan även känslomässiga och estetiska. Ogallrade skogar blir mörka och tråkiga och där finns knappast någon markvegetation. De allra flesta företrar en skött, gallrad skog framför en ogallrad – det gäller både skogsägare och allmänhet.

Men man ska ha en realistisk bild – för en fastighet med någorlunda jämna åldersfördelning svarar gallringarna för 20–25 procent av de årliga intäkterna, det är alltid slutavverkningarna som ger de stora pengarna.

Och så ska man vara praktisk – små bestånd långt från bilväg kan man gärna lämna, där ger en gallring inte mycket pengar.

Skulle du låta bli att gallra i trädgårdslandet? Gissningsvis inte. Precis som rädisorna och morötterna behöver träden utrymme för att växa.

Illustration: Nils Forshed

Gallring – när och hur?

På en svag tallmark i Mellansverige gallras skogen normalt bara en gång under omloppstiden, medan tall och gran på bördigare marker, ståndortsindex 26 eller bättre, ofta gallras tre gånger.

När kronorna börjar gå ihop är det dags att gallra första gången. Då brukar träden vara 11 till 14 meter höga. Man kan också se på den gröna delen av kronan. På tall och lövträd ska den vara minst hälften av trädets höjd, på gran minst två tredjedelar. Med en kort grönkrona förlorar trädet tillväxt, och risken ökar för snö- och stormskador efter gallring.

Vi rekommenderar låggallring

Det finns tre huvudformer av gallring:

Låggallring, då gallras i huvudsak de klenare träden ut.

Höggallring, då gör man tvärtom – tar i huvudsak ut de grövre träden.

Likformig gallring, som är ett mellanting – de utgallrade träden har ungefär samma medeldiameter som de kvarstående.

Vi på AB Karl Hedin rekommenderar klassisk låggallring. Det ger den långsiktigt bästa utvecklingen av skogen, eftersom vi vet att klenare träd ofta har fler skador och kvalitetsfel än grövre. Men naturligtvis tar vi ut även grova träd om de har skador, grova grenar eller dubbelstammar.

En höggallring ger visserligen mer pengar i handen i dag – grövre träd är billigare att avverka än klenare. Men kvar står ett klenare, mindre värdefullt bestånd, som dessutom är mer känsligt för storm och snö.

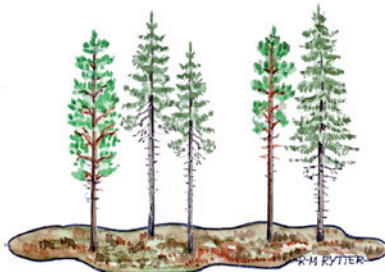
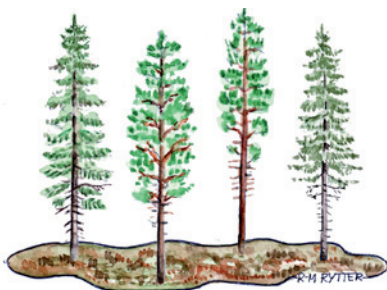

Illustration: Rose-Marie Rytter

Låggallring

I första hand har de små träden tagits bort. Medeldiametern är högre efter gallringen än innan.

Höggallring

I första hand har de stora träden tagits bort. Medeldiametern är lägre än innan gallringen. Skogen kommer att vara klenare än en låggallrad skog ända fram till slutavverkningen.

25–35 procents gallringsuttag

Normalt gallrar vi ut 25–35 procent av grundytan (ungefär lika med 25–30 procent av volymen). Lite mer i första-gallring, lite mindre i senare gallringar.

Vi vill helst inte gallra hårdare än så, eftersom risken för stormfällning då ökar påtagligt. Ligger beståndet på utsatta platser gallrar vi gärna extra försiktigt.

Stickvägar

För att kunna köra ut virket behövs stickvägar. Avståndet mellan dem kan variera mellan 18 och 32 meter. Vi avråder från det allra kortaste avståndet, eftersom en stor del av uttaget i förstagallringen då måste göras i själva stickvägen, s.k. tvingande uttag. Det blir då inte mycket över till ett kvalitetsinriktat stamval mellan stickvägarna. Normalt stickvägsavstånd i dag är ca 22 meter.

Gallra själv?

En del skogsägare vill gärna gallra i egen regi. Och varför inte? Timpengen blir kanske inte så hög, dagens maskinsystem är kostnadseffektiva och skonsamma mot träd och miljö. Men det är ett roligt arbete, du ser att det händer något och det blir oftast väldigt fint efteråt. Och så kan du få använda din fyrhjulig...

Men det är också ett farligt arbete. Har du inte gått lämpliga kurser i motorsågning och terrängkörning ska du inte ens fundera på ge dig ut i gallringsskogen.

Om du inte vill eller kan gallra själv: vänd dig till någon av våra virkesköpare för goda råd och hjälp med såväl avverkning som uttransport av virket.

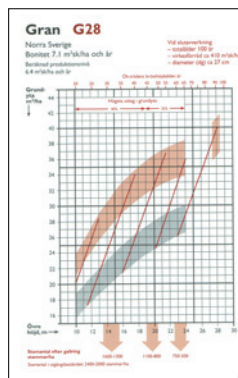

Foto: Thomas Adelförsen/SKOGSFBILD

Hjälpmedel

En gallringsmall är till stor hjälp. Den ger en fingervisning om ditt bestånd är så tätt att det börjar bli självgallring. Du kan också se lämpligt gallringsuttag – det gäller att inte gallra för mycket på en gång, för då sjunker beståndets produktion. Gallringsmallen utgår normalt från beståndets övre höjd och grundyta, inte åldern.

Det finns också hjälpmedel på webben. Med verktyget INGVAR på www.kunskapdirekt.se kan du se hur beståndet utvecklas med och utan gallring.

Minimera riskerna

Stormfällning

Ett nygallrat bestånd är mer utsatt för vindfällning eftersom träden inte har hunnit bli stormfasta – det tar några år. Risken för stormskador är särskilt stor i äldre granskog. Vi vill därför helst inte gallra granbestånd som är över 20–22 meter.

Rotröta

Gallringsstubbarna är en inkörspport till rotröta i granskog. Svampsporer sprider sig från stubbskäret genom rötterna till de friska träden i beståndet. Det finns två sätt att motverka detta:

- Gallra på vintern, när temperaturen är under 5 °C.
- Behandla stubbarna med Rotstop – ett medel som innehåller sporer av en "snäll" svamp som konkurrerar ut rottickans sporer.

Vi på AB Karl Hedin rekommenderar alltid behandling med Rotstop vid gallring sommartid i grandominerad skog. Men man ska veta om att det inte är någon hundra procentig garanti – naturen är duktig på att överlista oss.

Insektsskador

Gran som stått tätt och plötsligt friställs får en ljuschock. Då är träden extra utsatta för skadegörare som granbarkborre. Det gäller framförallt i beståndskanter och i nya luckor. Bästa sättet att motverka insektsangrepp är att plocka ut angripna träd och vindfällna i tid innan insekterna har använt dem som yngelplats. Skogsvårdslagen har också regler för när det avvergade virket ska vara borta ur skogen. Självklart följer vi dem.

Skador på mark och träd

Efter en väl utförd gallring är stubbar och ris de enda spåren som ska synas. Men det händer tyvärr att träd har skadats och att det är djupa körspår i marken. Vi på AB Karl Hedin strävar alltid efter att minimera markskadorna. Vi planerar körstråken så att maskinerna inte behöver köra över fuktiga partier och bäckar och våra entreprenörer ska vid behov lägga ris på stickvägarna. De ska dessutom använda hjälpmedel som markskonare och tillfälliga broar när de måste köra över en bäck eller ett surdråg.

Marker med riktigt dålig bärighet vill vi helst bara gallra vintertid.

Stubben duschas med sporer av den "snälla" pergamentsvampen, som hindrar rotröttesvampen från att kolonisera stubben och sprida röta i beståndet. Vi rekommenderar alltid stubbehandling när vi gallrar sommartid.

Foto: Stefan Örtenblad

Hänsyn i gallring

I samband med att vi planerar gallringen, ser vi också hur vi ska ta hänsyn till natur och kultur.

Vi gallrar normalt inte

- Känsliga miljöer som sumpskogar och surdråg, lövkärr och strandskogar.
- Impediment.
- Blockmarker, berg- och rasbranter.

Vi bevarar och utvecklar

- Vi lämnar bryn och kantzoner mot åker och vattendrag.
- Vi skapar en del högstubbar i grövre gallringar.

Vi sparar

- Ovanliga träd som sälg, rönn, fågelbär, asp och al.
- Spel- och boplatser samt träd som kan utvecklas till bo- och hålträd.
- Döda träd på marken, s.k. lågor.

Kulturmiljö

Naturligtvis vill vi inte förstöra fornminnen och kulturlämningar. Vid planeringen använder vi myndigheternas kartor över kända och registrerade kulturminnen.

Men allt är inte känt – vet du att det finns en gammal torpgrund, kolbotten eller körväg i skogen? Säg till vår virkesköpare så kan vi markera den lite extra före avverkningsplaneringen och lämna kulturstubbar runt den för att skydda den för framtiden.

Det är din skog...

Vi är naturligtvis lyhörda för dina önskemål. Vi kan till exempel ta bort inväxande gran för att gynna lövträd eller aktivt skada en del träd för att skapa mer död ved.

Liten checklista

Innan avverkningsplaneringen

- Är vi överens om gallringsform och stickvägsavstånd?
- Är vi överens om vilken natur- och kulturhänsyn som ska tas vid avverkningsplaneringen?
- Är det klart vem som ska plöja vägen fram till avverkningsplatsen?
- Ska stubbarna behandlas mot rotröta?
- När ska skogen gallras? Bör marken vara tjälad?

Efter avverkningsplaneringen

- Behöver vägen grusas?
- Finns det markskador nära bäckar och vattendrag?
- Finns det kvarglömt virke? Det kan tyvärr hända, särskilt snörika vintrar.
- Har vi lämnat den naturhänsyn vi kom överens om?

I samband med slutredovisning av gallringstrakten får du en rapport med uppgifter om grundyta, stickvägsavstånd och eventuella skador på mark och träd.

Kontakta vår virkesköpare snarast om det är några frågetecken.

Kvalitet från planta till plank är en serie tips och tankar kring skogsskötsel. Syftet är att hjälpa dig att bli en nöjd skogsägare som balanserar lönsamhet och andra värden på ett för dig optimalt sätt på kort och lång sikt. För glöm aldrig: det är din skog. Det är dina och din familjs drömmar som ska förverkligas. Det finns inget absolut rätt sätt att sköta en skog. Lagar och förordningar sätter vissa gränser, men inom dem finns det i dag en stor frihet. Utnyttja den! Vi på AB Karl Hedin vill gärna vara din samarbetspartner på denna spännande resa mot framtiden!